

М. С. Волкова

студ. II курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: д.е.н., доц. М. А. Дем'янчук

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Основним моментом фінансової сталості економіки країни та майбутніх поколінь є об'єктивна можливість погашення зобов'язань, оскільки саме від вирішення боргових проблем залежить економічна безпека країни, стан її валютних резервів тощо. Дослідженню проблем впливу державного боргу на економічний розвиток та конкурентоспроможність національної економіки присвячено праці значної кількості науковців серед яких варто відмітити як представників класичної економічної школи, зокрема Р. Барро, С. Брю, Дж. Кейнса, П. Кругмана, А. Лернера, К. Макконнелла, Д. Рікардо, А. Сміта, П. Харрода та інших, так і представників сучасності, у тому числі А. Ю. Васіної, Т. Л. Желюк, А. Ф. Мельник, Т. М. Попович, І. М. Севрук та А. С. Тропиніна [1], В. А. Федоров [2] тощо. Проте в умовах динамічного розвитку національної економіки України постійного моніторингу потребують питання впливовості державного боргу на її конкурентоспроможність, що і є метою роботи.

Від стану бюджету залежать можливості по реалізації стратегічних програм національного розвитку країни, основними індикаторами виконання яких є макроекономічні показники [3]. Тому доцільним є проведення статистичного аналізу обсягів державної заборгованості за період з 2013 по 2019 роки у взаємозв'язку із Глобальним індексом конкурентоспроможності (ГІК). Досліджувані показники представлені в табл. 1.

Таблиця 1.

Взаємозв'язок державного боргу України із ГІК

Показники	Роки						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Державний борг, млн. грн	480 218	947 030	1 333 860	1 650 830	1 833 709	1 860 496	1 761 369
ГІК України / максимально можливе значення ГІК	4,05/7	4,14/7	4,03/7	4,00/7	4,11/7	57/100	57/100

Джерело: складено автором на основі даних [4, 5].

Дослідження показали, що впродовж 2013-2018 років у сфері державного боргу спостерігається тенденція до нарощування обсягів сукупного державного

та гарантованого державою боргу України. В середньому щорічне зростання становить близько 28% і є значним у порівнянні із 2009-2013 роками, коли динаміка зовнішнього боргу була майже не помітна (приріст у межах 2-4%). У 2019 році можна спостерігати позитивну зрушення в обсягах державного боргу, тобто його зменшення у порівнянні із 2018 роком на 5,3%.

Залучення іноземних кредитів закономірно веде до утворення зовнішнього державного боргу, існування якого створює для держави реальні проблеми, у тому числі негативно впливає на авторитет країни на міжнародному рівні, макроекономічну стабільність [2]. При постійному наростанні боргу країна, по суті, передає його своєму майбутньому поколінню. Виникає необхідність скорочення витрат на розвиток національного виробництва, а також на соціальні потреби, що, в кінцевому рахунку, негативно позначиться на життєвому рівні населення, а також конкурентоспроможності національної економіки.

Значне зростання боргу відбулося в період 2014-2015 років (+177,8%), що одразу позначилося на індексі конкурентоспроможності. Його розрахунок [5] базується на послідовному агрегуванні балів 103 індикаторів за дванадцятьма параметрами, що згруповані за чотирьома факторами обумовлених четвертою промисловою революцією, а саме: людський капітал, гнучкість, стійкість та інновації. Так, детальний аналіз ГІК України за 2019 рік, значення якого дорівнює 57,0, демонструє, що найвищі оцінки країна отримала за такими параметрами як «Здоров'я» (65,6), «Навички» (69,9), «Інфраструктура» (70,3). При цьому найнижчі оцінки країна отримала за параметрами «Інноваційний потенціал» (40,1), «Фінансова система» (42,3) та «Інституції» (47,9). Найбільш небезпечними проблемами, що потребують негайного вирішення та які негативно впливають на конкурентоспроможність України, на нашу думку, доцільно вважати індикатори, котрі отримали оцінку нижче за 30,0, зокрема: незадовільний рівень проникнення фіксованого широкосмугового доступу до мережі Інтернет (на 100 чоловік населення), низька ринкова капіталізація та обсяг страхових премій (% до ВВП), значний рівень повернення неплатоспроможності, низький рівень розвитку наукової діяльності тощо. Також окремим негативним фактором слід зазначити події, що відбуваються на сході України, та окупації Автономної Республіки Крим.

Таким чином, постійне зростання зовнішнього боргу веде до зниження авторитету країни-боржника на міжнародній арені і викликає психологічний ефект, який сприяє посиленню невпевненості населення країни-боржника в завтрашньому дні. Висока частка заборгованості робить Україну чутливою до змін настроїв інвесторів, а різкі та несподівані коливання потоків капіталу в подальшому призводять до серйозних проблем. При цьому ефективне використання кредитних ресурсів, які дозволяють проводити нарощення фінансових ресурсів країні, є чинником потужного економічного зростання. Домінантне положення України на світовому ринку із своєчасним виконанням боргових зобов'язань сприятиме зміцненню міжнародної авторитетності і бренду, що забезпечуватиме залучення на більш вигідних умовах інвестиційних

коштів, впливатиме на підвищення довіри до національної валюти та зміцнення зовнішньоторговельних зв'язків.

Список використаної літератури

1. Дем'янчук М. А., Маслій Н. Д. Дослідження зв'язку між макроекономічними показниками розвитку країни та податковими надходженнями. *Економічний форум*. Луцьк, 2017. Вип. 1. С. 19–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2017_1_5 (дата звернення: 05.04.2021).
2. Севрук І. М., Тропиніна А. С. Конкурентоспроможність національної економіки в умовах глобалізації. *Бізнес Інформ*. Харків, 2019. №5. С. 20–28. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-5-20-28>
3. Федоров В. А. Державний борг та формування фінансової політики держави. *Право і суспільство*. Дніпропетровськ, 2014. № 6-1. Ч. 2. С. 256–260. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2014/6-1_2014_part_2.pdf (дата звернення: 05.04.2021).
4. Державна казначейська служба України. Звітність. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 05.04.2021).
5. World Economic Forum. The Global Competitiveness Index. URL: <https://www.weforum.org/reports> (дата звернення: 05.04.2021).